पञ्चतन्त्रं

PAÑÇATANTRA
"BEŞ KİTAP"

VISHNUŞARMAN

Sanskrit Aslından İngilizcesiyle Karşılaştırarak Tercüme Eden
H. Derya CAN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1470
EDEBÎ ESERLER: 768

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-605-155-874-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

Özgün Adı: पञ्चतन्त्र

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Dizi Editörü: Göktürk Ömer Çakır

Kitap Editörü: F. Jale Gül Çoruk

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Baskı ve Cilt: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2020

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Vishṇuśarman; çeşitli nüshaları olan *Pañçatantra*'nın yazarı olarak kabul edilen Vishṇuşarman hakkında bir bilgi yoktur. Onun bir brāhmaṇ ve politika bilgisinin yanı sıra diğer bilimler hakkında da bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Vishṇuşarman'ın Keşmirli olduğu ve Hindistan'ın altın çağı olarak kabul edilen Gupta İmparatorluğu döneminde (MS 4. yüzyıl) yaşadığı ve *Pañçatantra*'yı yazılı edebiyata geçirdiği tahmin edilmektedir.

H. Derya Can (Amasya); Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Hindoloji Anabilim Dalından mezun oldu. Aynı anabilim dalında yüksek lisans ve doktora programlarını tamamlayarak 2000 yılında "edebiyat doktoru" unvanını aldı. 1995 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma Bursu alarak on ay Hindistan'daki Delhi Üniversitesine gitti. 2000 yılında Hint hükümetinin davetlisi olarak Kendriya Hindi Sansthan (Agra), Allahabad Üniversitesi, Hindi Sahitya Sammelam (Allahabad), Sanskrit Üniversitesi ve Sahitya Akademisinde (Delhi) bilgi paylaşımı çerçevesinde akademik görüşmelerde bulundu. Sanskrit Grameri, Devanāgarī Alfabesi ve Sanskrit Parçalar, Malavikā ve Agnimitra adlı dram çalışmalarının yanı sıra çift yazarlı olarak hazırladığı *Hintçe Gezi ve Konuşma Rehberi* ve Rāmāyaṇa (derleme) destanıyla ilgili basılmış çalışmaları da vardır. 2009 yılında doçent unvanı almıştır. 1992 yılında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladığı Hindoloji Anabilim Dalında 2014 yılından itibaren profesör kadrosunda öğretim üyesi olarak görev yapmaya devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sunuş 11
Çeviri Hakkında 13
Pañçatantra Üzerine 15
Giriş 19

I. KİTAP
MİTRABHEDAḤ

Arkadaşlığın Bozulması 25
Çiviyi Yerinden Söken Maymun 29
Çakal ve Savaş Davulu 43
Tüccar Dantila ve Gorambha 50
Āṣāḍhabhūti ve Fahişe 57
Prensese Âşık Olan Dokumacı 69
Dişi Karga ve Kara Yılan 76
Açgözlü Balıkçıl ve Yengeç 77
Aslan ve Tavşan 80
Bit ve Pire 88
Çakal Çaṇḍarava (Kakuddrama) 90
Develer ve Kargalar 96
Kız kuşu Çifti ve Deniz 103
Kaplumbağa Kambugrīva 105
Üç Balık 106
Serçe ve Fil 109
Aslan ve Çakal 118
Sūçīmukha ve Maymunlar Bandosu 125
Maymun ve Serçe Çifti 126
Dharmabuddhi ve Pāpabuddhi 127
Balıkçıl ve Mongoz 131
Demir Terazi ve Tüccarın Oğlu 132
Kralın Hizmetkârı Maymun 135
Bilgili Hırsız 135

II. KİTAP
MİTRASAMPRĀPTIḤ

Arkadaşlığın Kazanılması 141
Hiraṇyaka ve Çūḍākarṇā 150
Şāṇḍili ve Dövülmüş Susam Tohumları 151
Açgözlü Çakal 152
Çitrānga'nın Tuzağa Düşmesi 165

III. KİTAP
KĀKOLŪKĪYAM

Kargalar ve Baykuşların Savaşı 173
Kargalar ve Baykuşlar Arasındaki Savaş 185
Tavşanlar ve Fil Sürüsünün Lideri 188
Tavşan ve Serçe 191
Üç Hilekâr ve Brāhmaṇ 197
Karıncalar ve Yılan 199
Brāhmaṇ ve Yılan 203
Altın Kuğular, Altın Kuş ve Kral 204
Güvercin Çifti ve Kuş Avcısı 205
Hırsız ve Yaşlı Tüccarın Karısı 211
Hırsız, İfrit ve Brāhmaṇ 212
İki Yılan 213
Marangozun Karısı ve Aşığı 215
Dişi Farenin Evliliği 218
Altın Yumurtlayan Kuş, Kral ve Bakanı 222
Aslan, Çakal ve Konuşan Mağara 223
Kurbağalar ve Yılan 228
Brāhmaṇ Yacnadatta 230

IV. KİTAP
LABDHAPRAṆĀŞAM

Kazanılmış Şeylerin Kaybı 239
Kurbağa Kral Gaṅgadatta ve Yılan Priyadarşana 244
Aslan Karālakesara ve Eşek Lambakarṇa 249
Çömlekçi Yudhishṭhira 252
Genç Aslan ve Çakalın Oğlu 253
Brāhmaṇ'ın Karısı ve Topal Sevgilisi 255
Nanda ve Vararuçi 258
Kaplan Postu Giymiş Eşek 259
Çiftçinin Karısı 261
Boynuna Çıngırak Asılı Deve 264
Çakal, Aslan, Kaplan ve Leopar 266
Yabancı Ülkeye Giden Çitrāṅga 269

V. KİTAP
APARĪKSHİTAKĀRAKAM

Düşüncesiz Hareketin Sonu 273
Brāhmaṇ'ın Karısı ve Gelincik 277
Dört Define Avcısı 278
Aslan Dirilten Üç Aptal Brāhmaṇ 283

Dört Aptal Paṇḍit 284
Balık Şatabuddhi ve Diğerleri 287
Müzik Seven Eşek ve Çakal 289
Dokumacı Mantharaka 291
Brāhmaṇ'ın Hayali 295
Kral Çandra 296
Kral Bhadresena 301
Üç Memeli Prenses 303
İfrit Tarafından Kaçırılan Brāhmaṇ ve İfrit Çaṇḍakarman 304
İki Başlı Bhāruṇḍa Kuşu 307
Brāhmaṇ Brahmadatta 308

Çevirmenin Kaynakçası 310

SUNUŞ

Çocukluğumuzda dinlediğimiz bir varmış bir yokmuş diye başlayan masalları hepimiz hatırlarız. Kimi zaman annemizden kimi zaman babamızdan kimi zaman da anneanne ve babaannelerimizden dinlediğimiz bu masallar, bizler için, adeta hayal dünyasına yapılan yolculuklarımızdı. Bir zamanlar, sadece hayal ürünü olarak dinlediğimiz bu anlatılar, gerçekte ülkelerin toplumsal kültürlerini yansıtan oldukça önemli edebî kaynaklardır.

Her ülkenin coğrafi durumuna göre kendi toplumunun özelliklerini anlatan masalları vardır. Toplumların masal dünyasının zengin olması ise o toplumun edebiyatının ne kadar gelişmiş olduğunu da gösterir niteliktedir. Masallar ülkesi olan Hindistan'ın, Masal Edebiyatı ise Dünya Masal Edebiyatı içinde oldukça önemli bir yere sahiptir. İlk çağlardaki kaynaklara dayanan Sanskrit Edebiyatı adeta bir hazinedir. Bu hazine sadece Hint edebiyatında derin bir iz bırakmamış, aynı zamanda Dünya edebiyatını da etkilemiştir. Masallar ve hikâyeler bu büyük edebiyata dâhil edilmeden önce uzun süre sözlü olarak yayılmışlardır. Hayvan masalları ise ilk olarak Prākrit edebiyatı içinde görülse de muhtemelen ilk baştan beri Sanskrit edebiyatına aittirler (Winternitz 303).

Eldeki kaynaklara dayanarak, MÖ V. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen Buddha'nın öğretilerini anlatan masal kahramanları hayvanlardan seçilmiştir. Ölümünden sonra yazılı edebiyata geçirilmiş olan doğuş masalları (Cātakalar) içinde geçen hayvanlar da Buddha ve Bodisattvalar'ın bedenlenmesi olarak gösterilmiştir. Bunun yanı sıra Hindistan'daki fabların varlığını MÖ II. yüzyıla ait Bharhut Stūpa'nın rölyeflerinde de görmekteyiz. Ancak, bu tür özellikle Epik dönemde önemli bir ivme kazanmıştır. Hintlilerin büyük destanlarından Mahābhārata destanında da fabl türünde masallar yer almaktadır.

Fabl türünde eser veren ilk kişi olarak Hint'te Kaşyapa'nın adı geçmektedir. Ama onun hakkında hiçbir bilgiye sahip değiliz. Aynı şekilde hayvan masallarını ve bazı masalları toplayarak, politikayı ve devlet yönetimi öğretmeyi amaçlayan Pañçatantra'nın yazarı Vishṇuşarman hakkında da bilgimiz odukça azdır.

Geniş ve kapsamlı Hint Masal Serisi bir edebiyat harikasıdır. Serinin her eseri başlı başına bir dünya… Kurgular, olaylar, motifler hepsi insanı hayrete düşürecek niteliktedirler. Pañçatantra 'nın çevirisini yaparken çoğu zaman, yok artık bu kadar olmaz ki dediğim anlatılar oldu. Öyle bir kitap ki içinde ahlâk, din ve felsefi düşünce, devlet yönetimi, yaşam kurallarının yanı sıra hırs, şehvet, düzenbazlık, açgözlülük, yalan, adalet, dürüstlük vb. gibi motiflerin işlendiği, konuların iç içe geçtiği bu dünya adeta sizi alıp götürüyor.

Ünlüler		Ünsüzler							
Basit Ünlüler	Çift Ünlüler	Gırtlak Sesleri	Damak Sesleri	Kafa Sesleri	Diş Sesleri	Dudak Sesleri	Yarım Sesler	Fışıltı Sesleri	Nefes Sesi
अ (a)	ए (e)	क (ka)	च (ça)	ट (ṭa)	त (ta)	प (pa)	य (ya)	श (ṣa)	ह (ha)
आ (ā)	ऐ (ai)	ख (kha)	छ (ça)	ठ (ṭha)	थ (tha)	फ (pha)	र (ra)	ष (sha)	
इ (i)	ओ (o)	ग (ga)	ज (ca)	ड (ḍa)	द (da)	ब (ba)	ल (la)	स (sa)	
ई (ī)	औ (au)	घ (gha)	झ (cha)	ढ (ḍha)	ध (dha)	भ (bha)	व (va)		
उ (u)		ङ (ṅa)	ञ (ña)	ण (ṇa)	न (na)	म (ma)			
ऊ (ū)									
ऋ (ṛ)									
ॠ (ṝ)									
ऌ (ḷ)									
ॡ (ḹ)									

ÇEVİRİ HAKKINDA

Dünyaca tanınmış bir eser olan Pañçatantra'nın çevirisini, elimizde bulunan İngilizce çevirilerini Sanskrit diliyle karşılaştırarak yaptık. Eserin anlam kaybına uğramaması için de eserde Türkçe karşılıkları tam olarak karşılanmayan kelimelerin Sanskrit anlamlarını kullandık. Ancak bu kelimeleri dipnotlarda açıklamaya özen gösterdik.

Sanskrit Dili'nin yazıldığı alfabe Devanāgarī Alfabesi'dir. Ancak şimdiye kadar bu alfabeye neden bu adın verildiğine dair bir bilgi yoktur. Deva ve Nāgarī kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan bu alfabe "Tanrıların Şehri" anlamına geliyor. Klasik Sanskrit dilinde 49 ses vardır. Bunların dokuzu sesli, dördü çift sesli, yirmi beşi sessiz, dördü yarı sesli, üçü fışıltı sesi, biri de nefes sesidir; ayrıca anusvāra, anunāsika ve visarga adı verilen birtakım özel sesler yer almaktadır.

Sanskrit sözcüklerin Latin karakteriyle yazımında, harflerin üzerine ya da altına bazı imler konulmaktadır. Bu kullanımlar, ilgili harfin sesbirimsel karşılığı ile ilgili oldukça önemli bilgiler vermesi açısından büyük bir önem taşır. Söz konusu çeviri çalışmasında da Sanskrit sözcüklerin orijinal yazımı ile ilgili olarak aşağıda vermiş olduğumuz transliterasyon tablosuna sadık kalınarak, Sanskrit dili yazım kurallarına azami ölçüde dikkat edilmeye çalışılmıştır. Kelimelerin üzerine ya da altına konan imler genel okuyucu için fazla bir sıkıntı yaratmaz. Ancak Sanskrit diliyle uğraşanlar bu imlere dikkat etmek zorundadırlar. Harfin üstüne çizilen im o sesin uzun okunmasını sağlar. Örneğin, latā "sarmaşık" lataa şeklinde okunur.

Harflerin okunuşlarında dikkat edilmesi gereken iki harf vardır. Bunlar ष sha (okunuşu şa) ve ऋ ṛ (okunuşu ri) heceleridir. Örneğin, Vishṇu şeklinde yazılırken Vişnu olarak okunur. Aynı şekilde Ṛgveda yazılırken Rigveda şeklinde okunur. Bu harflerin dışında kalan harfler aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi okunur.

Pañçatantra Masalları daha önce 1962 yılında Doç. Dr. Kemal Çağdaş tarafından Ankara Üniversitesi Basımevi, Yayın nu. 137 olarak çevrilmiştir. Ancak bu çeviride hocamız masalları kendine göre tasnif etmiş, masallardaki özdeyişleri kendi yerlerinde değil, toplu olarak masalların sonunda vermiştir. Dileğim çevirisini yaptığım Pañçatantra'nın genel okuyucu tarafından sevilerek okunmasıdır.

PAÑÇATANTRA ÜZERİNE

Hint'te ilk olarak hayvan masallarının ne zaman ve kim tarafından kullanıldığına dair kesin bir bilgi yoktur. Ancak yapılan araştırmalar sonucunda Ṛgveda'nın VII,103 ilahisini okuyan din adamlarının çıkardıkları sesler kurbağalara benzetilmiştir. Keza Çhāndogya Upanishad'da köpeklerin kendilerine yiyecek sağlayan beyaz bir köpeğin çevresinde toplanması Hint'teki ilk hayvan masallarının örnekleri olarak kabul edilir. Ama Winternitz şöyle söylemektedir: "Şüphesiz Vedik eserlerde bulduğumuz masal benzeri hikâyeler mitolojik, öğretici ve efsanevi şiir türüne aittirler, ancak bunlar özgün masal edebiyatı değildir (304).

MÖ I. yüzyıla kadar geri giden hikâye anlatma geleneğinin (özellikle de hayvan masalları) ilk olarak kim tarafından başlatıldığı bilinmemektedir. Hint Edebiyatı'nın önemli bir eseri olan Pañçatantra'nın yazarı olarak Vishṇuşarman kabul edilir, ancak onun hakkında da elimizde yeterli bilgi yoktur. Bunun yanı sıra bazı güney nüshaları ve güneydoğu Asya nüshasının yazarı olarak da Vasubhaga kabul edilir. Ancak genel kanı onun yazarının Vishṇuşarman olduğudur. Yazarın politika bilimine hâkim olduğunu Kautilya'nın Arthaşastra'sından ve Manu'nun hukuk kitabından yaptığı alıntılardan anlamaktayız.

Orijinal dili Sanskrit olan eserin adı konusunda da çeşitli tartışmalar vardır. Eserin adı Pañçatantra'nın yanı sıra çeşitli nüshalarda Tantrākhyāyika, Pañçākhyānaka (ya da Pañçākhyāna), Tantropākhyāna gibi isimlerle de anılmaktadır. Pañçatantra çalışmanın ortak başlığı olmasında rağmen, sıklıkla eklenen ākhyayika (ya da ākhyānaka) kelimesi orijinal başlıkta da bu kelimenin olduğuna işaret etmektedir. Sanskrit metinlerde bu durum yani bir metnin birden fazla başlığının olması şaşırtıcı bir durum değildir. Hatta bazen aynı metnin daha uzun ya da daha kısa başlığı olabilir. Ākhyayika ya da ākhyānaka terimleri "kısa hikâye" ya da "kısa hikâye kitabı" anlamlarına gelmektedir (Olivelle 14). Bütün bunların yanı sıra başlıkla ilgili temel sorun 'tantra' kelimesinin anlamıyla ilgilidir. Bu konuda bilim adamları çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Hertel bu kelimeyi "hileli durum" olarak çevirir. Onun fikrine göre Tantrākhyāyika başlığı birçok Tantrākhyāna'nın yanı sıra çalışmanın niteliğini belirtir. Thomas ise nīti ile tantranın birlikte olduğunu kabul eder, ama Hertel'in tantra hakkındaki görüşünü kabul etmez. Jacobi, Hertel'in Tantrākhyāyika açıklamasını ve tantrayı Kāvya sanatındaki "uççhvāsa"nın anlamına yakın bir anlamda olduğunu düşünmesini de hatalı bulur ve o başlıkdaki tantra kelimesinin "Tantralardaki ākhyāyikalar kolleksiyonu" olduğunu ifade eder (Artola 382).

Bazı bilim adamları tantra kelimesini basit bir şekilde yani eserin bö-

lümlerine atıfta bulunmak için "bölüm" ya da "kitap" olarak adlandırırlar. Ancak Artola bunun bu kadar basite indirgenmesinin doğru olmadığını söyler. Çünkü eserin bölümlerinin belirli bir bilgi alanındaki bireysel konulara atıfta bulunduğundan bahseder ve Pañçatantra'nın daha uzun bir başlığın kısaltılması olduğuna işaret eder ve eserin tam isminin "Nītipañçatanrākhyāyika yani Politika ve Yönetim Üstüne Beş Konunun Hikâye Kitabı" olduğunu söyler (Olivelle 22).

Sanskrit aslı kaybolmuş olan Pañçatantra üzerine şimdiye kadar yapılmış olan çalışmalar şu üç yönde olmuştur: a. Eserin çeşitli nüshalarından Pehlevi, Süryani, Arapça, Farsça, Türkçe, Yunanca, Latince ve çeşitli batı dillerine tercümeler yapmak, b. Benfey ve Chauvin gibi bilginlerin yaptıkları karşılaştırmalı masal çalışmaları; c. Hertel ve Edgerton'un yaptıkları çeşitli Pañçatantra metinleri üzerine çalışmalar (Çağdaş 5). Pehlevi çevirisiyle ondan yapılan çeviriler sayesinde bu eser Dünya edebiyatına kazandırılmıştır.

Bu eserin Hindistan'ın hangi bölgesinde yazıldığı bilinmemektedir. Pañçatantra'nın tarihiyle ilgili araştırma yapan bilim adamları arasında J. Hertel ve F. Edgerton rakipsizdir. Ünlü Alman oryantalist J. Hertel, Pañçatantra'nın vatanının Keşmir olduğunu ve biri Tantrākhyāyika ve diğeri Kshemendra olmak üzere iki nüshası olduğunu söyler. Edgerton ise vatanının Güney Hindistan olduğunu ve dört nüshası olduğunu söyler. Bunlar: 1. Somadeva'nın ve Kshemendra'nın güney Brihakatha'sı 2. Tanṭrakhyāvikā 3. Güney Pañçatantra'sı 4. Orijinal Pehlevi dili nüshasından Pūrṇabhadra'nın düzenlediği Tanṭrakhyāvikā ve Güney Pañçatantra'sının birleşimidir (Krishnamachariar 425-426).

Hertel, Pañçatantra'nın 50 dilde 200'den fazla nüshası olduğunu ifade eder. Pers kralı Anuşirva'nın hükümdarlığı (MS 531-579) sırasında, İranlı hekim Burzoe veya Burzuyeh[1] tarafından Pehlevi diline çevrilmiş ve çevrilen masallar kitabı Karaṭaka ve Damanaka adı altında birleştirmiştir. Bu Pehlevi çeviri kayıptır. MS 570'de Bud tarafından eski Süryani diline ve MS 750'de de Abdallah Ibnal Mukaffa tarafından Arapçaya çevrilmiş nüshalar elimizde bulunmaktadır (Krishnamachariar 423).

Pañçatantra masalları Batı'ya Arap, Fars ve Türkçe dilleri aracılığıyla geç-

---

[1] Burzoe, Hindistan'ın bir yerinde ölüme çare olan bir bitki bulunduğunu öğrenmiş ve bunu elde etmek için Hindistan'a gitmiştir. Uzun ve yorucu araştırmalar yapmış, neticede bu bitkiyi bulamayacağını anlamış, geri dönmeye karar verdiği bir sırada bir Hintli bilgine rastlamış ve başından geçenleri ona anlatmış. Bir dağda bulunduğu söylenen bitkinin ölüyü dirilttiğini işittiğini fakat bulamadığını söylemiş. Hintli bilgin bu sözde bir mecaz bulunduğunu, "dağ"dan kastedilen şeyin, bilginler; "bitki"den kastedilen şeyin, bu bilginlerin sözleri; "ölü"den kastedilen şeyin cahiller olduğunu anlatmış ve bilginlerin sözlerinin bir kralın kütüphanesinde saklı bulunan "Pañçatantra" adlı kitapta toplanmış olduğunu söylemiş. Burzoe bir yolunu bulup bu kitabı Pehlevi diline tercüme etmiş (Çağdaş 70).

miştir. Bu yayılışın bir tablosu Edgerton tarafından yapılarak, Penzer'in daha sonra elden geçirilip genişletilmiş olduğu, Tawney'in "The Ocean of Story" adlı çalışmasında verilmiştir (Kaya 17).

Pañçatantra beş kitaptan oluşmuştur. Her bir kitap kendi içinde belli bir konuyu anlatmaktadır. Pañçatantra'ya "atha kathāmukham yani böylece hikâye başlar" cümlesiyle giriş yapılır. Giriş kısmında Mahilāropya ülkesinin Amaraşakti adındaki kralın, sağduyudan yoksun, küstah ve cahil üç oğlu vardır. Kral, kendinden sonra ülkesini emanet edeceği oğullarının bilgisizliğinden dolayı çok mutsuzdur. Bu duruma çare bulmaları için sarayındaki âlimleri görevlendirir. Ancak âlimler bu durumu düzeltebilecek tek kişinin Vishṇuşarman adındaki bir brāhmaṇ olduğunu söylerler. Bunun üzerine kral, Vishṇuşarman'ı çağırtır. Vishṇuşarman krala oğullarını altı ay içinde eğitimli hâle getireceği konusunda söz verir. Buna çok sevinen kral, oğullarını ona emanet eder.

Prensleri yanına alan Vishṇuşarman onlar için beş bölümden oluşan tantrayı oluşturur. Bunlar: Mitrabhedaḥ (Arkadaşlığın Bozulması), Mitrasamprāptiḥ (Arkadaşlığın Kazanılması), Kākolūkīyam (Kargalar ve Baykuşlar), Labdhapraṇāşam (Kazanılmış Şeylerin Kaybı) ve Aparīkşitakārakam'ayı (Düşüncesiz Davranış). Böylece Vishṇuşarman söz verdiği gibi altı ay içinde üç prensi mükemmel bir âlime dönüştürür.

Bu şekilde Giriş bölümü sona erdikten sonra sıra ile kitaplar başlar. Her kitap çerçeve öyküyle başlar. Bu çerçeve öyküler, o kitapta anlatılan öykü ve hikâyelerin özeti gibidir. Bu anlatımda zor olan kısım bir masal anlatılırken, kahramanın konuya açıklık getirmek için başka bir masala geçiş yapması, masal biterken bir sonraki masala ait bir dizeyle masalı bitirmesi yani masalların iç içe geçmiş olmasıdır. Bu dizeler anlatılacak olan masalın özü gibidir. Bu dizeyi işiten(ler) "kathametat? Bu nasıl olmuş?" diye sorar(lar). Ve masal anlatılır.

Pañçatantra düz yazı ve özdeyişlerden meydana gelmiştir. Hacim olarak en kapsamlı kitabı I. Kitaptır. Bu kitabın uzunluğu hemen hemen tüm hikâyelerin yarısı kadardır. Onu uzunluk olarak III. Kitap izler. Bu kitabın da hacmi hemen hemen I. Kitabın yarısı kadardır. Hikâyelerin çerçeve öyküyle başlama geleneği Pañçatantra'yla başlamaz. Bu kadim gelenek Vedik dönemine kadar geri gitmektedir.

Pañçatantra masalları incelendiğinde o döneme ait Hint toplumsal hayatının yanı sıra dinî inançlarına da rastlanmaktadır: kast sistemi, sadaka verme, hediye verme, karma inancı gibi. Masallar çocuklardan çok büyüklere yöneliktir. Çeşitli nüshalarla Dünya Edebiyatı'nda yer alan Pañçatantra geçmişte olduğu kadar günümüzde de popülerliğini korumaktadır. Hatta gelecekte de koruyacaktır.

H. Derya CAN
Ankara, 2019

GİRİŞ

> Brahmā (yaratıcı), Rudra, Kārttikeya, Vishṇu, Varuṇa, Yama, Agni, İndra, Kubera, Çandra, Güneş, Sarasvatī, dört okyanus, dağlar, dört devir (Satya, Tretā, Dvāpara, Kali) ve dağlar, rüzgâr, yeryüzü, yılan tanrısı, Siddhalar, nehirler, Aşvinī Kumāra, Şrī Mahālakşmī, Diti, Aditi ve Ādityalar, Brāhmī, Māheşvarī, Kaumārī, Vaişṇavī, Vārāhī, İndrāṇī, Çāmundā, Çaṇḍikā, Durgā, Gaurī, Vedalar, Tīrthalar, kurbanlar, Gaṇeşa, sekiz Vasu, ermişler, dokuz gezegen, bütün bunlar hem bizi hem de bütün evreni korusun. [1]
>
> Manu, Bṛhaspati, Şukrāçārya, Parāşara, Vyāsa ve politik ve ahlak biliminin öğretmeni Çāṇakya; onların hepsini saygıyla selamlarız. [2]
>
> Vishṇuşarman adındaki bilge, bütün eserleri inceleyip, devlet politikası üzerine yazılmış olan bütün bu büyük eserleri Pañçatantra adında bir kitapta bir araya getirdi. [3]

Pañçatantra aşağıdaki gibi başlar:

"Bir zamanlar güneyde Mahilāropya adında bir şehir vardı. Bu şehrin Amaraşakti adındaki kralı, bütün dilekleri yerine getiren kutsal ağaç Kalpadruma'ya benziyordu. Bütün sanat dallarında yetenekliydi ve devlet işlerinde tecrübe sahibiydi. Onun Bahuşakti, Ugraşakti ve Anantaşakti adında üç oğlu vardı. Bu oğullar sağduyudan yoksun, küstah ve cahildiler. Oğullarının durumunu bilen kral, bakanlarını çağırarak şöyle dedi: "Oğullarımın hepsi kutsal kitaplara karşı isteksiz ve akıl yürütmekten mahrumdurlar. Bu cahil oğullarıma bakınca, bu geniş krallığım bile beni mutlu etmiyor. Zira denir ki,

> Doğmamış, ölmüş ve aptal olmak üzere acı veren üç oğul grubu vardır. Bunların arasından ölmüş ve doğmamış olanlara bir yere kadar katlanılır, çünkü bunlar bir müddet için acı verirler, fakat aptal bir oğula sahip olmak bütün bir yaşam boyunca acı ve üzüntü kaynağıdır. [4]
>
> Bundan başka eşin düşük yapması acı verir ya da âdet döneminde hamilelik için eşini kendine yaklaştırmamak akla yatkındır. Rahimde ya da doğumda ölmüş bir oğulun üzüntüsüne bir dereceye kadar katlanılabilinir ya da bir kız çocuğunun doğması da kabul edilebilinir. Hatta eşin kısır olması bile kabul edilebilinir. Bütün

> bunlara katlanılabilinir, ama bir oğul, yakışıklı ve zengin olmasına rağmen, eğer eğitimsiz, sağduyusu olmayan, dinî eğitimden yoksun ise hiçbir şekilde tahammül edilemez. [5]
>
> Bir inek, buzağı ve süt vermezse bir işe yarar mı? Aynı şekilde bir oğul da bilgisiz ve iffetsizse işe yaramaz. [6]
>
> Hatta gayrimeşru olarak doğan bir oğulun ölümü kabul edilebilinir, ama iyi bir ailede doğmuş olan cahil bir oğul kabul edilemez ve bilgin insanların meclisinde ondan gayrimeşru çocuk gibi sakınılır ve utanılır. [7]
>
> Telaş içinde saygın âlimler sayılırken, böyle bir oğula sahip bir annenin kutsandığını söyleyen âlimlerden bahsedildiğinde sayma bırakılır, zira böyle bir anne gerçekte "kısır" bir anne midir? [8]

Böylece siz hepiniz oğullarımın zekâlarını aydınlatmak için gerekli olan her türlü yolla meşgul olun. Neredeyse burada benden geçinen beş yüz tane âlimsiniz. Bundan dolayı benim isteğimi yerine getirmenin yolunu bulun."

Bu isteği duyan âlimlerden biri şöyle dedi: "Kralım! Gramer on iki yıl çalışılarak öğrenilebilinir. Ondan sonra ahlak bilimi (Manusmriti), ekonomi ve politika bilimi (Arthaşāstra), Vātsyāya'nın aşk sanatı (Kāmasūtra) çalışılmalı. Ayrıca bu süreç içinde kutsal yazıtlar ve metinlerdeki ahlaki davranış, ekonomi ve aşk çalışılmalı. Bu farklı branşları çalıştıktan sonra bir kişi aydınlanır. Ama bu süreç çok uzun zaman alır."

Bunları duyan Sumati adındaki diğer bir âlim ise şöyle dedi: "Kralım! Gramer ve diğer bilimleri öğrenmek için bir insanın ömrü yetmez. Bu yüzden kısa, basit ve kolay yoldan prensleri aydınlatmak için plan yapmalıyız. Çünkü,

> Gramer ve diğer bilimlerin metinleri oldukça karışık ve sınırsızdır ve birçok zorlukları vardır. İnsan hayatı ise oldukça kısadır. Bu yüzden zeki insanlar bu branşların sadece özlerini öğrenmeyi tercih ederler, tıpkı kuğuların sütü tercih edip, sulu özü bıraktıkları gibi. [9]

Burada sarayınızda Vishṇuşarman adında bir Brāhmaṇ var. O öğretme konusunda oldukça yeteneklidir. Bu nedenle prensleri ona emanet edin. O çok kısa bir süre içinde prensleri bilgili yapacaktır."

Bunu duyan kral, Vishṇuşarman'ı çağırtıp şöyle dedi: "Saygı-

değer öğretmen! Oğullarımın mükemmel bir bilgin olmaları için yardım edin. Bunun karşılığında size yüz köyün yönetimini vereceğim." Kralın sözleri üzerine Vishṇuşarman, "Efendim! Doğru sözlerin yanı sıra benim gerçeğimi dinleyin. Ben yüz krallık köyünü yönetmek için bilgimi satmayacağım, fakat eğer sizin aptal oğullarınızı altı ay gibi kısa bir zamanda politika biliminde uzman yapmayı beceremezsem, adımdan vazgeçeceğim. Daha fazla ne söyleyeyim. Şimdi beni iyi dinleyin. Zengin olmak gibi bir hevesim yok. Seksen yaşındayım ve zenginlik istemiyorum. Sadece bu riski göze alıp, ricanızı yerine getirmeyi arzuluyorum. Bu nedenle bugünün tarihini kaydedin ve eğer bugünden itibaren altı ay içinde oğullarınızı politika bilimlerinde usta hâle getiremezsem, ölünceye kadar beni ipte asılı bırakabilirsiniz," dedi

Böylece Brāhmaṇ'ın imkânsız ve kararlı sözlerini duyan kral, bakanlarıyla birlikte oldukça neşeli ve şaşkın bir şekilde oğullarını Vishṇuşarman'a emanet etti ve çok mutlu oldu.

Prensleri yanına alan Vishṇuşarman onlar için beş kitaptan oluşan tantrayı oluşturdu. Bunlar: Mitrabhedaḥ (Arkadaşlığın Bozulması), Mitrasamprāptiḥ (Arkadaşlığın Kazanılması), Kākolūkīyam (Kargalar ve Baykuşlar), Labdhapraṇāśam (Kazanılmış Şeylerin Kaybı) ve Aparīkṣitakāraka'yı (Düşüncesiz Davranış) adlı öğretilerdi. Vishṇuşarman söz verdiği gibi üç prense bunları öğretti ve altı ay içinde prensler mükemmel bir âlime dönüştüler.

O günden itibaren Pañçatantra olarak isimlendirilen ve ahlak bilimi üzerine yazılan bu eser, gençlerde zekânın biçimlenmesini hedefleyerek bütün yeryüzünü dolaştı. Daha ne söyleyeyim:

> Her kim bu politika bilimi metnini düzenli
> olarak dinler ve çalışırsa, tanrıların kralı İndra
> tarafından bile asla yenilgiye uğramaz. [10]

Girişin Sonu

I. KİTAP

MİTRABHEDAḤ

ARKADAŞLIĞIN BOZULMASI

Şimdi beş kitabın birincisi olan Mitrabhedaḥ "Arkadaşlığın Bozulması" adlı kitabın ilk dizesi başlıyor:

> Aslan ve boğa arasındaki büyük dostluk, iftiracı ve açgözlü bir çakal tarafından bozuldu. [1]

Prensler, "Bu nasıl olmuş?" diye sordular. Vishṇuşarman bu hikâyeyi anlatmaya başladı:

"Güney bölgesinde Mahilāropya adında bir şehir varmış. Bu şehirde Vardhamānaka adında dürüstçe para kazanan zengin bir tüccar yaşıyormuş. Bir gece yatağında uzanırken, çok zengin olmasına rağmen, daha çok para kazanmak için ne yapması gerektiğini düşünmüş. Zira denir ki,

> Bu dünyada para yoluyla gerçekleştirilemeyecek hiçbir şey yoktur. Bu nedenle sağduyulu bir kişi servet edinmeyi sadece çabalarıyla sürdürmelidir. [2]
>
> Zengin bir adamın birçok arkadaşı ve akrabası vardır. Zengin kişinin bu dünyada bilgili olduğu kadar yüce olduğu da bilinir. [3]
>
> Bilgi, merhamet, zanaat, sanat, metanet ve kahramanlık gibi şeyler zengin kişilere ait değildir. Zengin kişilerin değerleri tanımlanırken bunlarla övülmezler. [4]
>
> Yabancı bir kişi bile zenginlere karşı nezaketle davranırken, yoksul kişilere akrabaları bile kaba davranır. [5]
>
> Dağlardan gelen nehirlerin farklı kaynaklardan akan sularla çoğaldığı gibi, farklı ticaretlerle elde edilen zenginlikler de bu eylemlerle çoğalmaya devam eder. [6]
>
> Yanına yaklaşılması uygun olmayan ve saygıyı hak etmeyen birine sadece zenginliği nedeniyle saygı gösterilir ve o kişiye hayranlık duyulur. [7]

> Bedenin bütün organlarının günlük aldığı besinlerle güçlü ve kuvvetli olması gibi, bütün eylemler de zenginliğin kuvvetiyle başarılır. Bu nedenle zenginliğin her şeyin yürütme aracı olduğu söylenir. [8]
>
> Zenginlerin arzusu olan bu ölümlü dünya, ölü yakma yerine ve hatta yoksul atalarını terk edip gidecek kadar kaynak sağlar. [9]
>
> Genç olmalarına rağmen zengin olanlar, yaşları ilerlemiş olmasına rağmen zengin olmayanlar gençken bile yaşlı görünürler. [10]

Zenginlik altı yolla elde edilir: Sadaka toplama, krala hizmet etme, çiftçilik, ilim öğrenme, para kazanmak için borç alma ve borç verme ve de tüccar olmak. Bütün bu yolların arasında düzenli olarak ticaretle uğraşma, kesintisiz para kazanmayı sağlar. Zira denir ki,

> Dilencilik sahte dilenciler tarafından kullanıldığında, bir kral hizmetkârlarına yeterli refah sağlamadığında, bilgiyi elde etmek öğretmene karşı alçak gönüllülük gerektirdiğinden zordur, tıpkı yağmura bağlı olan tarımın zorluklar içerdiği gibi. Tefeciden para alma, yoksulluğa neden olur. Bu yüzden ben ticaretten başka geçim kaynağı bilmiyorum. [11]
>
> Zenginliği elde etme yolları arasında mal biriktirme hepsinin arasında en iyisidir. Diğer yollar belirsiz olduğundan sadece bu önlem zenginlik elde etmek için tavsiye edilir. [12]

Zenginliği elde etmenin ticarette yedi yolu vardır:

1. Parfüm ve ıtırlı eşyaların ticareti 2. Tasarruf etmek 3. Dükkân sahibi olmak 4. Düzenli müşterisi olmak 5. Fazla fiyat söylemek 6. Mal satarken eksik tartmak 7. Başka şehirlerden satmak için mal almak

> Birine ticari para ya da benzeri bir şeyi emanet ettiğinde ev tanrısına da dua ederek, "Eğer emanetçi ölürse sana adak adayacağıma söz veririm," der. [13]

> Bir dükkân işleten tüccar memnun bir şekilde 'Artık yeryüzündeki bütün zenginliklere ulaştım, niçin başka şeyler isteyeyim?'diye düşünür. [14]
>
> Bir dükkân sahibi ya da tüccar hevesle düzenli bir müşterinin yaklaştığını görünce, tıpkı bir oğulun doğumuyla kutsanmış gibi, açgözlü bir şekilde kâr elde etme beklentisinden memnun olur. [15]

Aynı zamanda,

> Eski ve tanıdık müşterilerine karşı malları hatalı tartarak ve yanlış fiyatlar söyleyerek kandırmak tüccarların doğasında olan bir şeydir. [16]

Ayrıca,

> Tüccarlar uzak diyarlara giderek, mal satıp, mal alarak kazançlarını iki kat, üç kat arttırırlar. [17]

Vardhamāna bu şekilde düşündükten sonra, satılabilir mallarla birlikte büyüklerinden izin almış ve oradan ayrılarak güzel bir arabayla Mathurā şehrine doğru yola çıkmış. Evinde uğurlu işaretlerle doğan Sañcīvaka ve Nandaka adlı iki güçlü boğayı da arabasına koşmuş. Bu iki boğadan Sañcīvaka, Yamunā nehri boyunca giderken, çamura saplanmış ve ayakları kırılmış. Boyundurluktan kurtulsa da saplanmış olduğu çamurdan kurtulamamış. Sañcīvaka'nın içler acısı durumunu gören tüccar Vardhamāna oldukça üzülmüş. Bu üzüntü içinde yolculuğunu yarıda bırakmış ve üç gece boyunca orada kalmış. Ama ona eşlik eden tüccar arkadaşları moralini bozarak şöyle demişler: "Sadece bir boğa için, kaplanlar, aslanlar ve tehlikelerle dolu bu ormanda kalarak, tüccar arkadaşlarının hayatlarını niçin riske atıyorsun? Zira denir ki,

> Sağduyulu biri çok az bir güvenlik için çok fazla ümit kırmamalıdır. Aksine çok fazla güvenlik için az bir koruma ve fedakârlıkta bulunursa bu dünyada sağduyulu olarak bilinir." [18]

Tüccar, arkadaşlarının yerinde tavsiyelerini dinledikten ve Sañcīvaka'nın güvenliği için birkaç korumayı görevlendirdikten sonra arkadaşlarıyla birlikte yoluna devam etmiş. Ertesi gün ormanın teh-

likelerle dolu olduğunu bilen korumalar da yaralı Sañcīvaka'yı terk edip, efendilerinin peşinden gitmişler. Efendilerinin yanına varınca yalan yanlış şeyler söylemişler: "Efendimiz! Sancīvaka öldü ve biz düşündük ki, 'Efendimiz bu Sañcīvaka'yı çok seviyordu. Bu ölmüş boğaya cenaze töreni yapmalıyız." Bunu duyan yumuşak kalpli Vardhamāna cenaze töreni düzenlemiş.

Bu arada Sañcīvaka ölmemiş ve Yamunā nehrinin suyuna karışan soğuk havayla kuvvetlenmiş, ayağa kalkarak, nehrin kıyısına ulaşmıştı. Kıyıda zümrüt yeşiline benzeyen taze, yeşil ve yumuşak çimleri otlayarak birkaç gün içinde tıpkı Şiva'nın kutsal boğası gibi sağlıklı ve geniş hörgücüyle yapılı olarak ortaya çıkmış. Boynuzuyla karınca yuvalarını parçalayarak ve böğürerek gezinip durmuş. Zira denir ki,

> Birini bir şey korumasa bile, eğer kader tarafından korunuyorsa hayatta kalır, ama sıkı bir şekilde korunsa bile kader tarafından korunmazsa yok olur. Ormanda bile korunmaktan vazgeçilmiş birini, kader korursa hayatta kalır ve eğer biri korunmak için çaba harcasa da evinde bile olsa ölür. [19]

Sonra bir gün Piṅgalaka adında bir aslan, diğer vahşi hayvanlarla birlikte susuzluktan kavrulmuş olarak, su içmek için nehrin kıyısına geldiğinde uzaktan bağıran Sañcīvaka'nın sesini duymuş. Bağırma sesini duyan aslan korkarak Banyan ağacının altına oturmuş. Diğer hayvanlar da dışarıdan gelecek tehlikeye karşı onun etrafını kuşatmışlar.

Kuşatmanın dört konumu vardır: 1. Aslan ortada yer alır 2. Aslanın takipçileri aslanın çevresini kuşatır 3. Dıştan bir önceki çemberde hizmetkârları, bakanları yer alır 4. En dışında da sınır bölgelerinde yaşayanlar bulunur. Yukarıda bahsedilen bu stratejik pozisyon Çaturmandalayūha yani dört dairenin yerleşimi olarak adlandırılır.

Önceki bakanının oğulları olan Karaṭaka ve Damanaka adlı iki çakal her zaman aslanın yanında, onu izliyorlarmış. Onun korktuğunu gören o ikisi konuşmaya başlamış. Damanaka, "Sevgili kardeşim Karaṭaka! Kralımız Piṅgalaka, su içmek için Yamunā nehrinin kenarına yaklaştıktan sonra kamp kurdu. Sonra susuzluktan kavrulmasına karşın, geri dönüp askerî düzeni kurup, keder içinde, Banyan

II. KİTAP
MİTRASAMPRĀPTİḤ

ARKADAŞLIĞIN KAZANILMASI

Şimdi Pañçatantra'nın 'Mitrasamprātiḥ' olarak adlandırılan ikinci kitabı başlıyor. İlk dizesi şöyledir:

> Akıllı ve arkadaşları tarafından onurlandırılmış insanlar, imkânları ve zenginlikleri olmamasına rağmen, hedeflerine hızla ulaşırlar, tıpkı karga, kaplumbağa, geyik ve fare gibi. [1]

Prensler, "Bu nasıl olmuş?" diye sordular. Vishṇuşarman anlattı:

"Güney bölgesinde Mahilāropya adında bir şehir varmış. Şehirden çok uzak olmayan bir yerde üzerinde çeşitli türde kuşların yaşadığı, gövdesinde böcekler tarafından oyulmuş delikleri ve gezginlerin gölgesinde dinlendiği geniş ve büyük bir Banyan ağacı varmış.

Bu büyük Banyan ağacında Laghupatanaka adında bir karga yaşıyormuş. Bir sabah yiyecek bulmak için uçarken, ağaca yaklaşan bir avcı görmüş. Bu adam şekilsiz el ve ayaklarıyla, korkunç eğrilmiş vücuduyla acımasız görünüyormuş. Ağ ve sopa taşıyan adam tıpkı ikinci bir ölüm tanrısı gibiymiş. Avcıyı görünce endişelenen karga şöyle düşünmüş: 'Bu kötü adam ne yapmayı planlıyor? Özellikle beni mi öldürmeyi planlıyor? Ya da başka bir amacı mı var?' Böyle düşündükten sonra ağaca gidip saklanmış. Avcı ağacın yakınına gelmiş, ağını sermiş, içine tahıl koyup yakında bir yere gizlenmiş.

Bu arada güvercinlerin Çitragrīva adlı kralı, binlerce güvercinle birlikte yiyecek aramak için uçarken, avcı tarafından hazırlanmış tuzaktaki tahılı görmüş. Tahılın görünüşüyle aklı başından giden kral, tahılı almak için ağa doğru uçunca yanındakilerle birlikte ağa yakalanmışlar. Bunu gören avcı mutluluktan havalara uçarak sopasını alıp, hızla onları öldürmek için koşmuş. Çitragrīva da kendisiyle birlikte ailesini tuzağa düşüren avcının yaklaştığını görünce, güvercinlere, "Korkmayın. Başımıza gelen büyük bir trajedi. Bundan kurtulmanın tek bir yolu var. Hep birlikte hareket ederek, gökyüzüne uçmalıyız ve buradan uzağa gitmeliyiz. Aksi takdirde ağdan kurtulamayız," demiş. Hayatta kalmak isteyen güvercinler Çitragrīva'nın dediğini yapmışlar. Ağı sürükleyerek, bir müddet ok mevzisinin altında uçtuktan sonra gökyüzüne doğru uçmuşlar.

Avcı güvercinlerin ağı sürüklediğini görünce kendi kendine şöyle demiş: 'Bu olağanüstü bir şey!

> Bu kuşlar birlikte hareket ettikleri için ağımı sürüklediler. Ama aralarında uyuşmazlık çıktığında benim avım olacaklar.' [2]

Avcının onları izlediği gören Çitragrīva daha hızlı uçmaya başlamış. Laghupatanaka da merak içinde yiyecek aramayı bırakıp, güvercinleri izleyerek şöyle düşünmüş: 'Bu avcı güvercinlere ne yapacak?' Bu sırada avcının ne yapmak istediğini anlayan Çitragrīva güvercinlere demiş ki: "Bu avcı hâlâ bizi yakalama umuduyla arkamızdan koşuyor. Bizim yapacağımız en iyi şey onun görüş açısından çıkmaktır. Daha yüksekten uçalım ve dağların, ormanların ve sarp arazilerin üzerinden geçelim." Böylece güvercinler ağla birlikte gözden kaybolmuşlar. Güvercinlerin gözden kaybolduğunu gören avcı hayal kırıklığı içinde geri dönmüş.

Avcının geri döndüğünü gören Çitragrīva güvercinlere, "Bakın! Kötü kalpli avcı geri döndü. Bizim için de geri dönüp Mahilāropya'ya gitmek en iyisi. Şehrin kuzeydoğusunda Hiraṇyaka adında dostum olan bir fare yaşıyor. Gecikmeden ona gidelim. Bizi bu şanssız durumdan kurtarabilecek tek kişidir," demiş. Çitragrīva'nın teklifini kabul eden güvercinler Çitragrīva'yla birlikte Hiraṇyaka'nın kale gibi olan deliğine doğru uçmuşlar.

Devlet işlerinde becerikli olan Hiraṇyaka, olası tehlikeler konusunda endişe taşıdığından yüz çıkışı olan bir delikte yaşıyormuş. Kuşların yere konarken çıkardıkları patırtıyı duyunca deliğinde gizlenmiş. Deliğin girişine gelen Çitragrīva, "Dostum Hiraṇyaka! Çabuk dışarı gel. Başım dertte," diye seslenmiş. Onun söylediklerini duyan fare, deliğinde kalarak şöyle sormuş: "Sen kimsin?" Güvercin, "Ben güvercinlerin kralı dostun Çitragrīva'yım," diye cevap vermiş. Bunun üzerine Hiraṇyaka, heyecan ve mutlulukla dışarı çıkmış, Çitragrīva ve beraberindekilerin tuzağa düştüğünü görünce dehşete kapılarak şöyle demiş: "Ne oldu, dostum? Söyle bana!"

Çitragrīva şöyle cevap vermiş: "Dostum, sen akıllı bir adamsın. Bu yüzden niçin soruyorsun? Çünkü,

> Nereden ve ne şekilde, ne zaman ve hangi yolla, ne kadar ve nerede olursa olsun bir kişi, yaptığı iyi ya da kötü davranışlarının meyvelerinden zevk almaya mahkûmdur. Bu kesinlikle kaderinin gücüdür." [3]

Bunları duyan Hiraṇyaka şöyle demiş: "Kesinlikle doğru söylüyorsun.

> Bir kuş, yaklaşık on iki km uzaklıktan bile taze bir eti ya da ölü bir hayvanı seçer. Aynı kuş yakınındaki tehlikeyi ya da tuzağı fark etmez. [4]

Ve aynı zamanda,

> Tutulmayla güneş ve ay baskı altına girer. Filler ve yılanlar tutsak alınırlar. Fakirlik akıllı kişileri bile vurur. Bunları gördüğümde tek düşüncem 'Eyvah! Kader ne kadar güçlü![5]

Ayrıca,

> Kuşlar sadece gökyüzünde uçmalarına rağmen başlarına felaket de gelir. Akıllı insanlar denizin derinliklerinde bile balık avlarlar. İyi ya da kötü davranış bu dünyada bir şey ifade eder mi? Mükemmel bir yer bulsanız bile yararı var mı? Kader talihsizliğe elini uzatırsa, seni uzaktan bile yakalar." [6]

Böyle konuştuktan sonra Hiraṇyaka, Çitragrīva'nın dolandığı ipi kesmeye başlamış. Ancak Çitragrīva itiraz etmiş: "Dostum, dur! İlk önce benim hizmetkârlarımın iplerini kes, ondan sonra benimkini." Bunu birkaç kez tekrarlamış. Bunun üzerine Hiraṇyaka öfkelenerek şöyle demiş: "Söylediğin şey doğru değil. Hizmetkârlar her zaman efendilerinden sonra gelir." Çitragrīva, "Böyle söyleme, dostum. Bunların hepsi bana sadık hizmetkârlardır. Ailelerini ve çocuklarını arkada bırakarak benimle geldiler. Ayrıca ilk önce benim ipimi kesmezsen, onların iplerini keserken çok yorulmayacaksın. Ama ilk önce benimkini kesersen, çok yorulabilirsin ve bu da talihsizlik olur. İşte bu yüzden böyle söylüyorum," demiş.

Çitragrīva'nın sözlerini duyan Hiraṇyaka demiş ki: "Ben kraliyet görevlerini iyi bilirim. Sadece seni denedim. Bu yüzden şimdi ilk önce hizmetkârlarını kurtaracağım. Hizmetkârlarına karşı böyle sevecen ve merhametli davranışından dolayı, çok büyük bir güvercin topluluğuna sahip olacaksın. Zira denir ki,

> Hizmetkârlarına karşı şefkat hisleri besleyen bir kral, üç dünyayı korumaya yetkili olabilir." [7]

Böyle söyledikten sonra Hiraṇyaka bütün güvercinlerin ipini kesmiş sonra Çitragrīva'ya şöyle demiş: "Dostum! Sen artık yuvana geri dön. Eğer yine başın sıkışırsa tekrar gelirsin." Çitragrīva ve hizmetkârları gittikten sonra Hiraṇyaka da yuvasına girmiş.

Çitragrīva'nın ağdan nasıl kurtulduğuna tanık olan karga Laghupatanaka da hayretler içinde, 'Bu fare Hiraṇyaka'nın zekâsı ne kadar müthiş ve kalesi de ne kadar güvenli. Her ne kadar kararsız bir yapıya sahip olsam da tıpkı Çitragrīva gibi onunla arkadaşlık kurmalıyım. Çünkü kim bilir belki günün birinde benim başım da belaya girebilir ve bir ağa yakalanabilirim.' diye düşünmüş.

Böyle düşündükten sonra ağaçtan uçmuş ve farenin deliğinin girişine gelmiş. Çitragrīva'nın sesini taklit ederek Hiraṇyaka'ya seslenmiş: "Hiraṇyaka! Dostum çabuk dışarı gel." Sesi duyan Hiraṇyaka, 'Çitragrīva beni çağırıyor ağda kalmış bir güvercin mi var?' diye düşündükten sonra yüksek sesle bağırmış: "Orada kim var?"

Karga, "Ben karga Laghupatanaka'yım," diye cevap vermiş. Bunun üzerine Hiraṇyaka dışarı çıkmadan kargaya, "Hemen buradan git," demiş. Laghupatanaka, "Çitragrīva'yı nasıl kurtardığını gördüm, seninle arkadaş olmak istiyorum. Çünkü bir gün benim de başıma böyle bir bela gelirse, beni de kurtarabilirsin. Lütfen efendim, benimle arkadaş olun," demiş.

Hiraṇyaka gülerek şöyle cevap vermiş: "Seninle arkadaş olmam nasıl mümkün olabilir? Bu yüzden buradan git. İki farklı tür arasında nasıl bir arkadaşlık olabilir? Çünkü,

> İmkânsız imkânsızdır. Bir kişi ancak mümkün olanı yapabilir. Arabalar suda gitmez, tekneler de karada. [8]

Aynı zamanda,

> Zengin ve fakir, güçlü ve zayıf, şişman ve zayıf, av ve avcı arasında arkadaşlık asla uygun değildir." [9]

Bunun üzerine karga şöyle demiş:

> Efendim, seni yiyecek olsam bile, bu benim için çok fazla yiyecek anlamına gelmez. Aksine hayatta kalırsan, bu benim hayatımın güvencesi olur, tıpkı Çitragrīva'nın hayatının olduğu gibi. [10]

III. KİTAP
KĀKOLŪKĪYAM

KARGALAR VE BAYKUŞLARIN SAVAŞI

Şimdi Kākolūkīyam olarak adlandırılan üçüncü bölüm başlıyor. Bu bölümün ilk dizesi şöyledir:

> Bir kişi şu anda arkadaşı bile olsa daha önce düşmanı olan birine güvenmemelidir. Bak! Baykuşların yaşadığı bir mağara, kargalar tarafından nasıl ateşe verildi. [1]

Eski zamanlarda şöyle bir hikâye anlatılır.

"Güney bölgesinde, Mahilāropya adında bir şehir varmış. Bu şehrin yakınında birçok dalı olan sık yapraklarla örtülü çok büyük bir Banyan ağacı yer alıyormuş. Kargaların kralı Meghavarṇa, binlerce karga ailesiyle birlikte o ağaçta yaşıyormuş. Ağacı güçlendiren kral, maiyetindekilerle birlikte günlerini orada geçiriyormuş.

Aynı şekilde diğer bir kral olan baykuşların kralı Arimardana da birçok baykuşla birlikte dağdaki bir mağarada yaşıyormuş. Baykuşların kralı geceleri Banyan ağacının etrafında uçarmış ve eski düşmanlıklarından dolayı orada bulduğu kargaları öldürürmüş. Bu düzenli saldırılar nedeniyle kaleye benzeyen Banyan ağacının kargaları yavaş yavaş azalıyormuş.

Zira eğer bir düşman görmezlikten gelinirse sonuç böyle olur. Bu nedenle şöyle denir,

> Düşmanı ve dertleri görmezden gelen tembel bir kişi, sonunda düşman ve dertlerden dolayı yavaş yavaş yok edilir. [2]

Ve aynı zamanda,

> Çok güçlü olmasına rağmen bir kişi düşman ya da dertleri ortaya çıktığında yatıştırmazsa, sonunda onlar tarafından yok edilir. [3]

Bir gün kargaların kralı, bakanlarını çağırarak şöyle demiş: "Oh! Bizim düşmanımız çok öfkeli, açıkgöz ve saldırı için de uygun zamanı biliyor. Her gece buraya gelip, bizim halkımız olan kargaları öldürüyor. Bu yüzden misilleme olarak ne yapılmalı? Biz gece onu göremiyoruz. Ancak onlara gündüz saldırabiliriz. Ancak düşman-

larımızın yaşadığı yeri bilmiyoruz, bu yüzden oraya gidip nasıl saldırabiliriz? Böylece bu bağlamda devlet idaresindeki altı nitelik[1] arasındaki hangi önlem alınmalıdır? Bu konuyu karşılıklı olarak tartıştıktan sonra hemen bana cevabınızı söyleyin."

Bakanları demişler ki: "Kralımız, bize doğru soruyu yöneltti. Çünkü,

> Sorulmasa bile bir bakan bir şeyler söylemeli. Kral için hoş olsun ya da olmasın doğru ve yararlı olanı önermelidir. [4]
>
> Sorulduğunda bile iyi ve yararlı şeyleri krala söylemeyen ve sadece krala dalkavukluk yapan bir bakanın kralın düşmanı olduğu söylenir. [5]
>
> Bu yüzden, ey Kral! Konuşmalar gizli bir yerde yapılmalıdır, böylece biz bakanlar saldırının nedeninin yanı sıra misilleme hazırlığına da karar verebiliriz." [6]

Bakanların bu önerilerini duyan Meghavarṇa, gizli bir yerde tek tek gelenekçi beş bakanın her biriyle konuşmaya başlamış. Bu beş bakan Uccīvī, Sancīvī, Anucīvī, Pracīvī ve Çirancīvī'ymiş.

Kral ilk olarak Uccīvī'ye sormuş: "Ey asil kişi! Bu şartlar altında sana göre nasıl bir strateji izlenmeli?" Uccīvī açıklamış: "Ey kralım! Bir kimse güçlü bir düşmanla savaşmamalı, ayrıca bizim düşmanımız sadece geceleri saldıran çok güçlü bir düşman, diğer yandan biz onu gece göremiyoruz. Yani zamandan dolayı, düşmanımız çok güçlü. Çünkü,

> Güçlü bir düşmana karşı güçsüz düşen ve anında saldıran kralların zenginlikleri, nehirler ters akmadıkça asla kaybolmaz. [7]
>
> Bir kral asla doğru, asil, zenginliklerle donatılmış, çok sayıda akraba sahibi ve birçok savaşta başarılı olan bir düşmanla savaşmak için ısrar etmemeli, aksine böyle bir rakiple antlaşma yapmalıdır. [8]

[1] Antlaşma, savaş, yolculuk (göç etme), saklanmak, korunmak, hile.

Eğer bir kral yaşamının tehlikede olduğuna karar verirse, kötü bir düşmanla bile ittifak yapmalı. Eğer bütün krallığı sağlam kalırsa, yaşamı da bozulmadan kalır. Bu baykuşların kralı birçok savaşın kazananı olduğundan ittifak için özellikle uygundur. [9]

Zira denir ki,

Cesur bir fatihin ittifak yaptığı kişiyle, o kişinin düşmanları galibiyetin etkisiyle hemen o cesur kişinin etkisi altına girerler. [10]

Kişi eşit güçteki rakipleriyle bile sadece ittifak yapmalı, çünkü savaşta kazanılan zafer her zaman şüphe uyandırdığından, kişi sonucu kesin olmayan bir işe asla başlamamalıdır. [11]

Eşit güçteki kişilerle olsa bile, savaşan erkekler için zafer şüpheli devam eder. Kişi, önceki üç önlemi yani Sāma, Dāma ve Danda'yı deneyip, başarısız olduğunda savaşa başvurmalıdır. [12]

Güçten gözü kör olmuş birinin eşit güce sahip biriyle ittifak yapmaması, her ikisinin de savaşta yok edilmesine yol açar, tıpkı pişmiş toprak bir kabın başka bir toprak kapla çarpıştığında kırıldığı gibi. [13]

Güçlü bir rakiple zayıf bir rakibin çarpışması, sadece zayıf olanın ölümü içindir, çünkü güçlü adam zayıf olanın harap olmadan gitmesine izin vermez, tıpkı bir taşın toprak bir kabı kırdığı gibi. [14]

Ve dahası,

Toprak kazanma, dostluklar ve zenginlik elde etmek savaşın üç meyvesidir. Eğer kişi bunların hiçbirini savaşa rağmen elde edemezse, savaş için çaba harcamamalıdır. [15]

Taş parçalarıyla dolu bir farenin deliğini kazan bir aslan ya kırılmış tırnaklarını bırakır ya da sıçan gibi küçük bir meyve alır. [16]

> Dolayısıyla gözle görülen herhangi etkili bir sonucun olmadığı bir yerde dövüş ve dövüşün sonucundan kaynaklanan ağır bir çatışma meydana geldikten sonra kimse keyif almaz. [17]
>
> Bir kral güçlü bir rakip tarafından saldırıya uğradığında, baş eğme eğiliminde olmalıdır. Ve eğer kral, krallık görkeminin devamına istekliyse asla karşı çıkma eğiliminde olmamalı ve de bir yılan gibi savaşmak için istekli olmamalıdır. [18]
>
> Çünkü bir kral karşı çıkmama eğiliminde olduğunda çok miktarda servet elde eder, diğer yandan bir yılanın eğiliminde olduğunda ise sadece ölümü hak eder. [19]
>
> Bir kral, bedenini tıpkı bir kaplumbağa gibi, düşmanının darbelerine karşı korumalı ve uygun bir anda da tıpkı siyah bir kobra gibi düşmana saldırmalıdır. [20]
>
> Yaklaşan bir savaşla ilgili olarak kral, barış görüşmeleri gibi önlemlerle sakin olmaya çalışmalıdır. Savaşla kazanılan zafer sayesinde aceleci davranmamalı ve mümkün olduğunca savaştan kaçınmalıdır. [21]

Ve aynı zamanda,

> 'Güçlü bir düşmanla savaşmalı' diye bir özdeyiş yoktur. Bak! Bulut asla rüzgârdan önce gitmez. [22]

Böylece Uccīvī barış konuşmalarını içeren Sāman politikasını desteklemiş. Bunu duyan kral, Sancīvī'ye sormuş: "Ey asil kişi! Bu konu hakkındaki senin fikrini de öğrenmek istiyorum." Sancīvī şöyle cevap vermiş: "Efendim! Bir düşmanla antlaşma yapılmasını onaylamıyorum. Zira denir ki,

> Bir kişi bir antlaşmayla kesin olarak birleşmiş olsa bile bir düşmanla ittifak kurmamalı, çünkü su aşırı derecede kaynamış olsa bile sadece ateşi söndürür. [23]

IV. KİTAP
LABDHAPRAṆĀŞAM

KAZANILMIŞ ŞEYLERİN KAYBI

Şimdi Labdhapraṇāśam adlı dördüncü bölüm başlıyor. Bu bölümün ilk dizesi şöyledir:

> Kişi, tek başına aklının almadığı fırsatlar ya da beklenmedik olaylar ortaya çıktığında, belalardan ve erişilmez, engebeli ormanlardan geçer, tıpkı su ortasında kalmış bir maymun gibi. [1]

Gelenekte bir hikâye anlatılır: "Denizin birinin kıyısında, her zaman tatlı meyveler veren büyük bir gül elması ağacı varmış. Bu ağaçta Raktamukha adlı bir maymun yaşıyormuş. Günün birinde Karālamukha adında bir timsah yumuşak kumlarla çevrili denizin kenarındaki bu gül elması ağacının altına gelmiş. Onu gören Raktamukha "Hoş geldin misafir, ağacın tatlı meyvelerini yiyebilirsin. Çünkü,

> Bir misafir sevimli ya da iğrenç, bilgili ya da cahil olsun yemek zamanında gelirse, ona hizmet eden cennete gider. [2]
>
> Bir misafire, hangi sınıftan olduğu, onun ve ailesinin bağlı olduğu kutsal bilgi sorulmamalıdır. [3]
>
> Uzak yerden gelen, yorgun ve kutsal törenlerin sonunda gelen bir misafiri iyi ağırlayan biri cennette en üst yeri elde eder. [4]
>
> Bir misafir gerektiği gibi ağırlanmadan gönderilirse, atalar ve tanrılar o evde sunulan adakları kabul etmezler." [5]

Bu sözleri söyledikten sonra maymun, timsaha gül elması ağacının meyvelerini sunmuş. Timsah meyveleri ağız tadıyla yemiş ve evine dönmeden önce de maymunla keyifli bir sohbet etmiş. Böylece maymun ve timsah her gün gül elması ağacının altına otururak, mutluluk içinde vakit geçirmeye başlamışlar. Timsah kendisine ikram edilen meyveleri yedikten sonra kalan meyveleri de karısına götürüyormuş. Bir gün karısı ona, "Sevgilim! Böyle tatlı meyveleri nereden buluyorsun? diye sormuş. Timsah, "Sevgilim! Bu meyveleri

bana Raktamukha adındaki arkadaşım olan bir maymun büyük bir coşkuyla ikram ediyor," demiş. Bunun üzerine karısı, "O her zaman böyle nektarlı meyveleri yiyorsa kalbi nektarla dolu olmalı, bu yüzden eğer benim için bir şey yapmak istiyorsan, onun kalbini bana getir, böylece onun kalbini yedikten sonra güçlü ve ölümsüz olurum ve seninle çeşitli zevklerin tadını çıkarabilirim," demiş. Timsah itiraz etmiş: "Sevgilim! Böyle söyleme, ben onu erkek kardeşim olarak kabul ettim ve üstelik o bana tatlı meyveler ikram ediyor ve bu nedenle onu öldüremem. Boşuna beni ikna etmeye çalışma. Çünkü,

> İlk erkek kardeş aynı anneden doğar, ikinci erkek kardeş sohbetler sayesinde doğar. Şāstralar sohbetler sayesinde doğan erkek kardeşin aynı anneden olan erkek kardeşten bile daha üstün olabileceğini söyler." [6]

Bunun üzerine dişi timsah demiş ki: "Daha önce asla benim isteklerimi geri çevirmezdin, senin arkadaşın dişi maymun olmalı, çünkü bütün gününü orada geçirdin. Seni tanıyorum.

> Benimle ne zevkle konuşuyorsun ne de dileklerimi yerine getiriyorsun ve akşamları genellikle ateşin alevleri kadar sıcak nefesler alıp veriyorsun. Ayrıca beni istekle kucaklamıyor ve kabaca öpüyorsun. Bu yüzden ey kurnaz! Benim gibi bir başkası da kalbinizde yer edinmiş." [7]

Karısının öfkesinden korkan timsah yalvararak karısını kucaklamış ve şöyle demiş:

> Ey çabuk öfkelenen! Ey sevgili! Ayaklarına kapandım, senin hizmetindeyim, niçin bana karşı öfkelisin?" [8]

Kocasının sözlerini duyan dişi timsah gözlerinden yaşlar akarak demiş ki:

> "Ey düzenbaz! Evlilik dışı aşkın duygularındaki çekicilik, sadece sevdiğiniz sevgilinizin yüzlerce arzusuyla birlikte kalbinize yerleşir. [9]

Kalbinizde bana yer yok. Bu yüzden ayaklarıma kapanma gülünçlüğünü yeterince yaşadım.

İkinci olarak, eğer o, sizin sevgiliniz değilse, benim ısrarımdan sonra bile onu niçin öldürmediniz? Daha fazla ne söyleyeyim. Eğer onun kalbini yemezsem, bugünden itibaren benim ölümüm hızlı olacak onu biliyorum."

Karısının kesin kararlı olduğunu gören timsah kalbi endişeyle, 'Oh! Doğrusu şöyle söylenir:

> Elmasın zamkı tutuşu, aptalların ve kadınların başkaldırışı, yengecin, balığın, silinmeyen mavi boyanın ve bir ayyaşın yakalanması, bunların hepsi her zaman aynıdır. [10]

Bu yüzden ne yapmalıyım? Onu öldürmek benim için nasıl mümkün olacak?' diye düşünmüş. Böyle düşünüp taşındıktan sonra maymunun yanına gitmiş. Bu kadar gecikmeden sonra timsahın geldiğini gören maymun endişe içinde sormuş: "Arkadaşım! Bugün neden bu kadar geciktin? Niçin mutsuz görünüyorsun? Neden konuşmuyorsun?" Timsah, "Arkadaşım! Karım bugün bana – 'Ey nankör! Gözüme görünme, çünkü sen günlük ihtiyaçlarını arkadaşından alıyorsun. Evine karşı sorumluluklarını yerine getirmiyorsun. Bu nankörlüğün bir kefareti yok. Zira denir ki,

> Soylular Brāhmaṇ katili, ayyaş, hırsız, yeminini bozan biri ve üçkâğıtçı için kefaretler belirttiler, ama Şāstralar'da nankörlük için herhangi bir kefaretten bahsedilmez. [11]

Bu yüzden zorunluluklarını yerine getirmek için kocamın erkek kardeşi olan maymunu bugün evimize getir. Aksi takdirde beni diğer dünyada göreceksin.' diyerek çok ağır sözler söyledi. Onun tarafından böyle söylendikten sonra sana geldim. Bu nedenle sizinle ilgili olarak onunla tartıştığımdan dolayı, bu kadar geç kaldım. Hadi benimle evime gelin. Erkek kardeşinin karısı kapının eşiğini kireç taşıyla renkli kareler çizdi, yeni elbiseler giydi, elmas, yakut, inci, zümrüt gibi süsler taktı ve kapıda hevesle bizim gelmemizi bekliyor," demiş.

Maymun, "Arkadaşım! Erkek kardeşimin karısı doğruyu söylemiş. Çünkü,

> Akıllı bir adam, her zaman açgözlü, her şeyi kendine isteyen dokumacı sınıfından olan bir arkadaştan sakınmalıdır. [12]

Ve aynı zamanda,

> Bir arkadaşlığın altı karakter özelliği; vermek, almak, arkadaşlarıyla sırları paylaşmak, sorunlarını dinlemek, acısına ortak olmak ve onunla yemeğini bölüşmektir. [13]

Ama biz ormanda yaşıyoruz, sizin eviniz ise suyun ortasında. Oraya nasıl gelebilirim? Bu yüzden erkek kardeşimin karısını getir de burada onun ayaklarına kapanıp, onun duasını alayım," demiş.

Timsah, "Arkadaşım! Bizim evimiz suyun ortasında büyüleyici bir ada. Benim sırtıma çıkarak, korkusuzca benimle birlikte kolaylıkla gelirsin," demiş. Maymun bu teklifi memnuniyetle kabul etmiş: "Ey soylu kişi! Hadi öyleyse gecikmeyelim. Acele et. İşte, sırtına çıktım bile."

Timsahın sırtında denizin derinliklerine gittiğini gören maymun korkuya kapılarak şöyle demiş: "Kardeşim! Yavaş git, yavaş git, suyun dalgalarından bedenim suya gömülüyor." Bunu duyan timsah düşünmüş: 'Bu maymun denizin derinliklerinde ve tamamen benim kontrolüm altında. Sırtıma oturmuş, bir santim bile kımıldayamaz hâlde. Bu yüzden ona niyetimi açıklayayım da o da ölmeden önce bir dileği varsa dilesin.' Böyle düşündükten sonra timsah, "Arkadaşım! Karımın sözlerine ikna olup, senin güvenini kazanarak, seni öldürmek için buraya getirdim. Şimdi, tanrılardan bir dileğin varsa dile," diyerek gerçek amacını açıklamış. Maymun "Kardeşim! Beni öldürmek için böyle bir olayı planladınız. Ama ona ve sana ben ne kötülük yaptım," demiş.

Timsah, "Senin gül ağacının lezzetli meyvelerini yediğinden, kalbinin en az onun meyveleri kadar lezzetli olduğunu düşünüyor ve tıpkı hamile bir kadının aş ermesi gibi seni yemeyi çok arzu ediyor. İşte bütün bu oyunun nedeni bu," diye açıklamış. Bunun üzerine hazır cevap maymun demiş ki: "Ey asil ruh! Eğer amacın buysa neden bana daha önce söylemedin, buraya kalbimle birlikte gelirdim. Ben onu her zaman gül ağacının içindeki bir oyukta gizlerim. Onu karına hediye edebilirdim. Niçin buraya kalbimden yoksun olarak getirildim?"

V. KİTAP
APARĪKSHİTAKĀRAKAM

DÜŞÜNCESİZ HAREKETİN SONU

Pañçatantra'nın Aparīkshitakārakam adlı beşinci kitabının ilk dizesi şöyle başlar:

> Bir kişi, tıpkı bir berberin yaptığı gibi, uygun görmediği, bilmediği, anlamadığı ve sorgulamadığı bir işi yapmamalıdır. [1]

"Bir zamanlar anlatıldığına göre güney bölgesinde Pātaliputra adında bir şehir varmış. Bu şehirde Manibhadra adında bir tüccar yaşıyormuş. Dharma, artha, kāma ve mokshayı başarılı bir şekilde yerine getirirken, kaderin şanssızlığı yüzünden tüm servetini kaybetmişti. Servetini kaybetmiş olmasından dolayı da tüm akrabaları tarafından küçümsenmiş, bu da onu oldukça inciltmişti. Bir gece gözüne uyku girmedi ve düşündü. 'Oh! Bu fakirliğe lanet olsun! Çünkü,

> Alçakgönüllülük, iffet, affetme, cömertlik, tatlı dillilik, asalet gibi erdemlere kişi doğuştan sahip olsa da eğer servetini kaybetmişse insanlar tarafından övgüye değer bulunmaz. [2]
>
> Eğer kişinin serveti yoksa, haysiyet, gurur, bilgi, gözü peklik ve aklıselimlik gibi bütün özelliklere sahip olsa da terk edilir. [3]
>
> Kışın güzelliğinin, bahar rüzgârlarının esmesiyle yavaş yavaş azaldığı gibi, aile üyelerinin desteklerini çekmesiyle de bilgili kişilerin bile servetleri azalır. [4]
>
> Yeteri kadar parası olmasına rağmen yetenekli bir kişinin zekâsı bile, ailesine eritilmiş tereyağı, tuz, susam yağı, pirinç ve elbiseler sağlama konusunda sürekli meşgul olduğundan kaygılı olur.[5]
>
> Güzel olmasına rağmen fakir bir adamın evi, yıldızsız gökyüzü, susuz bir göl ve korkunç ve ıssız ölü yakma yeri gibi terkedilmiş görünür. [6]

> Su kabarcıklarının suda sürekli olarak oluşup kaybolması gibi, zenginliğini kaybetmiş biri daha önce değerli olsa da parasız kalınca önemsenmez. [7]
>
> İnsanların çoğu yetenekli, soylu ve iyi ahlâklı kişileri zengin olmadıkları için terk ederler, ancak onlara her şeyi verebilecekmiş gibi, alt kastta doğan, yeteneksiz ve iyi ahlâk sahibi olmayan ama zengin olan kişiye değer verirler. [8]
>
> Meyvesiz erdemle yapılan işler ve daha önce elde edilmiş bilgiler, hatta üst kastta doğmuş ve bilgi sahibi insanlar bile, servet sahibi olanlara kulluk ederler. [9]
>
> Nasıl ki bu dünyada hiç kimsenin okyanusa ya da yağmur dolu buluta karşı koyamadığı gibi, varlıklı insanın yaptığı herhangi bir davranış her zaman haklılığın ve doğruluğun ötesindedir. [10]

Bu şekilde ölçüp tarttıktan sonra tekrar, 'Oruç tutma yoluyla, hayatımı kurban edeceğim. Bu manasız yaşam özleminin yararı nedir?' diye düşünerek uykuya dalmış.

Rüyasında Padma olarak isimlendirilen mücevher, Buddhist bir keşiş görünümünde onu şereflendirmiş ve demiş ki: "Ey tüccar! Dünyevi zevklerden vazgeçme. Ben, ataların tarafından biriktirilmiş ve korunmuş Padmanidhi'yim. Sabah aynı bu şekilde senin evine geleceğim. Bir sopa ile başıma vurduğunda, altın yığınına dönerek, sonsuza kadar seninle kalacağım."

Tüccar, sabah uyanınca, gördüğü rüyayı hatırlayıp düşünmüş: 'Bu rüya gerçek mi yoksa yalan mı? Bilmiyorum. Sürekli zenginliği düşündüğümden bu rüya doğru olmamalı.' Çünkü,

> Sopalı, acılı, endişeli, ihtiraslı ve sarhoş bir adamın gördüğü rüya genellikle anlamsızdır. [11]

Bu sırada o tüccarın karısı, tırnaklarını kestirip boyatmak için berberi çağırmıştı. Tam o anda da rüyasındaki keşiş görünmüş. Onu gören tüccar mutluluk içinde elindeki sopayla keşişin başına vurmuş. Keşiş de altın yığınına dönüşerek yere düşmüş.

Tüccar altınları gizlice evine sakladıktan sonra, hediyeler vererek berberi memnun etmiş ve şöyle demiş: "Kardeşim! Bu paraları kabul et ve burada olanlar hakkında kimseyle konuşma."

Berber evine geri döndükten sonra düşünmüş: 'Kesinlikle bunlar Cain-Buddhist keşişlerin işi, çünkü onların başına sopayla vurulduğunda altına dönüşürler. Bu yüzden ben de sabah evime onların birkaçını davet ederek sopayla başlarına vuracağım, böylece birçok altına sahip olacağım.' Bu şekilde düşündükten sonra sabahı zor etmiş.

Sabah uyanır uyanmaz uzun bir soba hazırlamış ve tapınağa gitmiş. Buddha ve Mahāvīra'nın heykellerinin etrafında üç kere dolaştıktan sonra, dizlerini yere koymuş ve ağzını elbisesinin üst kısmıyla kapatıp yüksek sesle şu dizeyi okumuş:

> Yüce varlığın mutlak bilgisine sahip olan ve düşüncelerinde ihtiras filizlerinin çimlenmesi için sürekli çorak toprak gibi davranan bu Buddhist dilenciler başarıyla doğabilirler. [12]

Ve ayrıca,

> Sadece bu söz, Buddha'yı övmeye değerdir, sadece Buddha'ya içten bağlı bu düşünce övgüye değerdir ve sadece Buddha'ya ibadet eden bu eller övgüye değerdir. [13]

Ve aynı zamanda,

> 'Meditasyon bahanesiyle hangi kadını düşünüyorsun? Gözlerini açtıktan sonra en azından bir an için Kāmadeva'nın oklarıyla vurulmuş olan bu göksel genç kıza bak. Bu dünyanın koruyucusu olmana rağmen, hâlâ bizi korumuyorsun. Sahte bir biçimde sevecensiniz. Kim sizden daha çok kalpsiz olacak? Kıskançlıktan dolayı genç kızlar tarafından bu şekilde kınandıysanız, Buddha Cina sizi korusun.' [14]

Buddha'dan bu şekilde yardım istedikten sonra, berber başkeşişin yanına giderek, dizlerinin üstüne oturmuş ve "Sizin önünüzde eğiliyorum. Size minnet duyuyorum," diyerek erdemlerinin çoğal-

ması için onun iyi dileklerini almayı diledi. Sonra başkeşiş onun boynuna çiçekten bir çelenk taktı. Çelengi elbisesinin üst kısmına bir ilmekle düğümleyen berber, nazik bir şekilde şöyle demiş: "Efendim! Bugün, sizi bütün keşişlerle birlikte evime yemeğe davet ediyorum." Ancak keşişlerin başı, "Buradan git ve asla bunu tekrarlama," demiş.

Bunu duyan berber yalvararak, "Efendim! Dininizi çok iyi biliyorum. Ancak birçok inanır sizi davet ediyor. Ayrıca elyazmalarını kaplamak için değerli bez parçaları biriktirdim ve aynı zamanda yazarlar için ve elyazmaları için de çok para biriktirdim. Bu yüzden şimdi uygun gördüğünüzü ya da duruma uygun olanı yapın," demiş.

Sonra berber evine gitmiş. Evine gittikten sonra, akasya ağacından yapılmış bir sopa hazırlayıp, kapının her iki yanına bırakmış ve tekrar tapınağın kapısında oturmuş. Saat on olduğunda, onun ısrarıyla keşişler gelmişler. Keşişler de bez cilt ve para hırsları yüzünden bağlılıklarını ve adanmışlıklarını terk ederek, memnun bir şekilde berberi takip etmişler.

> Ne mükemmel! Yalnız başına kalan, evini arkada bırakan, elinde dilenci kâsesi taşıyan ve çıplak bir münzevi bile açgözlülükle yönetilir. [15]
>
> Bir kişinin saçlarının beyazlaşması ya da dökülmesi, dişlerinin çürümesi ya da dökülmesi, gözlerinin az görmesi, kulaklarının az duyması sadece yaşlanmasındandır. [16]

Sonra keşişleri evine alan berber, kapıyı sıkıca kapatmış ve onların başlarına sopayla vurmuş. Onların bazıları darbeler sonucunda ölmüş, bazıları ise yaralanmışlar. Yaralananlar yüksek sesle bağırmaya başlamışlar.

Bu arada onların çığlıklarını duyan muhafız, askerlere emir vererek şöyle demiş: "Askerler! Şehirdeki bu feryat nedir? Gidin ve nedenini öğrenin."

Emirleri alan askerler hızla berberin evine gitmişler. Oraya geldiklerinde, korku içinde etrafta koşuşturan kan revan içindeki çıplak keşişleri görmüşler. Askerler, "Burada ne oluyor?" diye sormuşlar.

Keşişler olup biteni başından sonuna anlatmışlar. Bunun üzerine askerler berberi bağlamışlar ve hayatta kalan keşişlerle birlikte hâkimlerin karşısına çıkarmışlar.